

l'autoritat del gran orientalista diré, tanmateix, que veig una possibilitat de relacionar *manâb* 'almanac' i 'clima' amb *manâb* 'estació en un viatge', si tenim en compte que les constel·lacions o signes del Zodíac eren mirades com als dotze indrets en què el sol es detenia en el seu viatge anual a través del cel, d'on vingué el fet d'anomenar-los *mansiones* en llatí medieval, és a dir, 'parades en un viatge'.⁴ És fàcil que *manâb* 'signe del Zodíac' es convertís després en 'almanac', llibre basat en les conseqüències d'aquests signes, i per altra part en 'rellotge de sol', on el Zodíac era marcat, i en 'clima', mirat com a resultat de la influència d'aquests signes M. C.

¹ És bàsic l'article *almanac* del *New English Dictionary* of Murray i Bradley. A més, veg. Engelmann i Dozy, *Gloss.*, 154; Dozy, *Suppl.* II, 734b; Simonet, 329-30; Du C., s. v.; Forcellini, s. v. *manachus*; Mahn, *Etym. Untersuchungen*, 129-134. Els altres etimòlogues es basen en aquestes fonts. —

² En conseqüència, com noten els autors del *N.E.D.*, només podria admetre's relació entre l'hispano-àrab *manâb* i el pseudollatí *manacus* si poguéssim provar que aquesta llició corrompuda va tenir molta difusió a l'Edat Mitjana i que fou adoptada per un astròleg àrab coneixedor del llatí. I ni d'aquesta manera s'explicaria el *h* àrabí, com no fos que admetéssim la influència del mot àrabí al qual em referiré més avall. — ³ En àrab clàssic és *munâb*, però a Espanya es deia *manâb*, canvi habitual en paraules d'aquests tipus i enregistrarat en el nostre cas per *RMa.*: *manâb* «cubile». — ⁴ Les expressions *mansiones solis*, *mansiones lunae* són freqüents en la literatura astrològica i astronòmica de l'Edat Mitjana, veg. J. M. Millàs i Vallicrosa, *Assaig d'història de les idees físiques i matemàtiques a Catalunya*, 251-4; M. Steinschneider, *Über die Mondstationen und das Buch Arcandam*, en *Z. d. deutschen morgenländischen Gesellschaft*, XVIII, 135ss. En particular es troba aquesta expressió en els *Mathematica* d'Alhandreus, llibre d'astrologia contingut en diversos mss. dels Ss. x i xi de la Bibl. Nacional de París, obra que és un dels representants més antics de la influència oriental en l'astronomia europea i que és plena de paraules aràbigues (*albotain* 'ventre' és el nom d'una de les *mansiones* de la lluna, p. ex.). Segons Thorndike hi ha relació entre Alhandreus i l'obra que va escriure a Catalunya el cèlebre Gerbert, i Millàs no dubta de l'origen hispànic del tractat d'Alhandreus, vista la gran similitud existent entre els noms de les *mansiones* lunars i els del famós calendari cordovès de Ben Said. És probable, vist tot això, que *manâb* figuri en aquest calendari com a denominació de les mansions de la lluna i els signes del Zodíac, i en tot cas em sembla segur que el b. ll. *mansio* és traducció de l'àr. *manâb*, si tenim en compte que Plini (vi, 26.6; xii, 32.5) utilitza *mansiones camelorum* per expressar el significat més corrent d'aquest mot àrabí, és a dir, el lloc on passar la nit les caravanes. En textos llatins posteriors se substituï *man-*

siones per casae (p. ex. *casae ubi sol manet* en Millàs, p. 301), i tant el *DFa.* com el *DACEsp.* enregistren *casa* per 'signe del Zodíac'. La relació constant entre 'clima' i 'signe del Zodíac' pot exemplificar-se en dotzenes de passatges dels textos llatins publicats i extractats en l'important i erudit llibre de Millàs.

Almalisar, V. *almaissar* *Almanco(s)*, V. *menys Almandina*, V. *alabandina* *Almanganell*, V. *manganell* *Almangra*, *almangrar*, *almànguena*, *almanguenada*, *almanguenar*, *almangra*, V. *mangra* *Almanjanec*, V. *manganell* *Almarà*, *-rada*, V. *DCEC* I, 144 *Almàrcec*, error de lectura per *almàrtec* *Almàrcera*, V. *almàssera* *Almarge*, V. *marjal* *Almaritzar*, V. *almaissar* *Almarjal*, V. *marjal* *Almarraixa*, *-rratja*, *-rratxa*, V. *morratxa* *Almàrtec* [S. XIII], V. *DCEC* I, 145b (II)

ALMASSERA, 'trull de moldre olives', de l'àr. *mâsara* id., derivat del verb *âsar* 'pitjar, espremer'. □ 1.ª doc.: 1315; c. 1450 i c. 1500. «Les almàçeres en que fan oli los moros», en la llista tributària de 1315 (*CoDoACA* xxxix, 110).

Encara que normalment és la de l'oli, es féu extensiu també a trulls usats per premsar altres matèries. En el seu llibre sobre Callosa d'En Sarrià ens explica Salvà (I, 55) que hi havia, a mitjan segle xv, una *almàcera* de cera, que posseïa el senyor d'aquella vall En Guerau Bou (†1459), per a la qual «mandó construir En Pere una premsa de madera, y en ella trabajaban dos moros entendidos; mas por haber muerto uno de ellos e fídose otro a tierra de moros, no habiendo quien pudiera sustituirlos, desapareció esta industria». Deu tractar-se (almenys teòricament!) de la d'oli en el *Procés de les Olives* de fi del mateix segle: «de ferli tenir / y ester de l'almàcera / les portes ubertes» (764). En unes ordinations de Benissa, de c. 1573, que em deixaren llegir a la Casa de la Vila, vaig veure dos cops *los almacerers* i un altre «la mesura que tenien los *almarçarers*», però la primera *r* aquí no es veia clarament, i el 1963 vaig sentir allí una vegada *armàseres* i quatre cops *azmàsera*.

Registro el mot uns cops ben viu, altres més aviat com a topònim a quasi tots els pobles valencians, des de Llucena fins a Elx, amb predomini de la forma *almàsera*, almenys a tota la part des del Xúquer fins a Alcoi. *L almàsera* a Llucena i a les Valls de Segó (*L'Almàssera* grupet de poques cases, i *Camí de l'Almàssera* a Quartell). Roll de l'*almàssera* a Alfara del Patriarca, *Ra(d)é(r) l'Almàssera* a Carlet, i *L'Almasereta* encara a Castelló de la Ribera. Però ja a Petrer, prop de Morvedre, sento a parlar, isoladament, de l'*almàsera* del Castell, i des de la rodalia de Xàtiva i Vallidigna aquesta forma amb *-rs-* se sent pertot. Al Genovés diuen que *La Moleta del Palàcio* era «una *almàsera* de fer oli»; i *almarserèta* a Canals; a Torrella un veïnat *La Marserèta* i *L Almàsera* es recorda com un vell edifici destruït dins el poble, que d'altres anomenen *El Palàcio*; Benissoda *l almàsera* edifici